

ної моделі університету реалізуються за зразком формування і реформування вищої освіти в країнах Європи і США на протязі XIX та XX ст. За цими зразками, кінцевою метою вищої освіти є формування у студентів не тільки здатності орієнтуватися у наукових теоріях, в безкінечному прогресі наукового пізнання, а й морально-практичної компетентності при застосуванні такого знання. Щоб досягти цього рівня, потрібно передусім вивчити чисту науку. А цьому мистецтву навчає філософія, а не наука як така (Й. Фіхте).

Система вищої освіти є невід'ємною складовою розвитку суспільства й відіграє головну роль у суспільному прогресі. Вона служить універсальним засобом вирішення багатьох проблем людини і суспільства, а саме: впливає на відновлення наукового потенціалу суспільства, бере участь у суспільному відтворенні, у соціалізації індивіда, спонукає економічний і соціальний розвиток суспільства та сприяє соціальній мобільності. Розуміння цього надалі дозволить визначити вектори розвитку вітчизняної системи вищої освіти, адже майбутнє будь-якого суспільства визначається стратегією й тактикою освітньої політики, оскільки в тій мірі, у якій освіта формує людину, вона формує суспільство.

Провідна роль і визначне місце філософії в системі вищої освіти сьогодні має тільки зростати. Бо освітня і професійна підготовка фахівця без відповідного духовного озброєння за умов ринково-орієнтованого суспільства здатна виявляти не так добродійності, як пороки. Все це ще більше актуалізує місію університету в класичному її розумінні: самовіддано служити істині, прирощуючи наукове знання як таке; утверджувати дух свободи та вільного мислення; здійснювати комплексний (інтелектуальний і духовний) розвиток людини.

Отже, процес гуманізації суспільства, в тому числі й гуманітарна підготовка студентів у ВНЗ, повинен базуватися на вивченні філософії майбутніми фахівцями, яка сприятиме розкриттю духовного потенціалу особистості та формуванню прагнення до вищих ідеалів, які знаходимо в духовних традиціях філософської думки.

Уваркіна Олена, Сінь Чжань

ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ОРЕСТА НОВИЦЬКОГО

Сучасна філософська думка в умовах розбудови державності та глобальних перетворень в суспільстві потребує вивчення та актуалізації досвіду минулого.

Філософська спадщина Ореста Марковича Новицького посідає чільне місце в історії становлення української філософії і є вагомим чинником розвитку філософської науки загалом.

Дослідження постаті та праць Ореста Новицького показали, що він є першим професором філософії університету Св.Владимира і довгий час займався різними питаннями у галузі історії філософії, психології і педагогіки. Дослідники відмічають його величезні наукові здобутки у царині психології. Орест Новицький став автором першого вітчизняного університетського підручника з психології «Керівництво з досвідної психології» (1840), який користувався великою популярністю серед студентської аудиторії досить тривалий час, свідченням чого було неодноразове його перевидання. Саме О.М. Новицький був першим з вітчизняних професорів університетського рівня, який розробив систему викладання курсу психології для вищої школи європейського зразка і реалізував її у практичній викладацькій діяльності

Для сучасної педагогічної теорії і практики ім'я Ореста Новицького означає велику кількість посібників і підручників для вищої школи і безцінний досвід викладацької роботи зі студентами. У спогадах про О.Новицького випускники Київського університету згадують: «лекції, які найбільше наближалися до ідеалу університетського викладання та викликали у нас жвавий інтерес – це були лекції з російської словесності Н.Т.Костира та з філосо-

фії О.М.Новицького. Лекції Ореста Марковича з психології, логіки і стародавньої філософії принесли безсумнівну користь нашому розумовому розвитку. Читання його відзначалися неабиякою ясністю і повнотою викладу та містили у собі великий інтерес для слухачів» [1, с.244].

Аналіз науково-педагогічної спадщини О.Новицького розкриває його погляди на духовно-моральне виховання особистості. Педагогічна спадщина О.Новицького свідчить про те, що основними напрямками діяльності педагога є розумове і моральне виховання особистості. Він прагнув вказати своїм вихованцям на їх майбутнє призначення – бути справжніми та корисними членами суспільства і своєї Батьківщини. Педагогічна діяльність О.Новицького в Переяславській семінарії, а згодом – Київській академії та в університеті Св. Володимира була спрямована на виховання всебічно розвинутої особистості зі стійкими духовно-моральними цінностями.

Учений один із перших зробив спробу аргументовано довести науковій громадськості цінність і необхідність феномену філософствування. У своїх поглядах він схилився до думки, що саме філософія є початком усіх наук, у тому числі й педагогіки. Інтерес до творчості Ореста Новицького привертає постановка і вирішення ним багатьох філософських питань: про предмет і завдання філософії, про її взаємодію з іншими сферами свідомості, зокрема з релігією, про методи філософствування і тенденції розвитку вітчизняної філософії[2, с.214]. Окрім того, він першим у вітчизняній традиції зробив спробу по-новому підійти до осмислення механізмів і тенденцій розвитку світової філософської думки, створив оригінальну схему періодизації історії філософії, спираючись на власні дослідження і висновки.

Наукові праці Ореста Новицького давно вже стали бібліографічними раритетами, потребують упорядкування та перевидання для утвердження на вітчизняному ґрунті історії філософії як науки і вже займають вагоме місце у розвитку української та світової філософії.

Література:

1. Чалий М. Із спогадів про університет та викладачів (30-40 рр. XIX ст.) // З іменем Св. Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників: В 2-х кн. – К., 1884. – С. 244.
2. Мозгова Н.Г. Київська духовна академія, 1819-1920. Філософський спадок – К.: Книга, 2004.– 318 с.